

A Gyermek Jogainak Bizottsága

41. ülészak

A részes államok által a 44. cikk alapján benyújtott Jelentések tárgyalása

A Gyermek Jogai Bizottságának záró észrevételei: Magyarország¹

1. A Bizottság 2006. január 18-án megtartott 1100-1102. ülésén megtárgyalta Magyarország második Jelentését (CRC/C/70/Add.25), majd 2006. január 27-én tartott 1120. ülésén a következő záró észrevételeket fogadta el.

A. Bevezetés

2. A Bizottság üdvözli a részes állam önkritikával megírt, második jelentésének benyújtását, továbbá a kiegészítő kérdésekre adott részletes írásbeli válaszok mellett, a részes állam kompetens és valamennyi érintett szakterületet képviselő küldöttségével folytatott őszinte párbeszédet, amelyek lehetővé tették, hogy a Bizottság megértse a gyermekek (jogainak) helyzetét Magyarországon.

B. A tagállam által tett intézkedések és elért eredmények

3. A Bizottság elismeréssel nyugtázott számos pozitív fejleményt a jelentéstételi időszakban, beleértve:
 - a. a gyermekek védelméről szóló törvény többszöri módosítását;
 - b. az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi törvény elfogadását, amely tiltja mind a közvetett, mind a közvetlen diszkriminációt;
 - c. az állampolgári jogok, illetve a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosainak független ellenőrző tevékenységét, különösen a gyermekjogi kérdések és esetek tekintetében;
 - d. a családon belüli testi fenyegetés alkalmazásának tiltását a gyermekek védelméről szóló törvény 2004. évi módosításával,
 - e. a kiterjesztett programokat a roma gyermekek társadalmi befogadása érdekében.
4. A Bizottság üdvözli továbbá:
 - a. a gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltására és felszámolására irányuló azonnali lépésekről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 182. számú Egyezményének 2000. április 20-ai ratifikációját,
 - b. a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumának 2001. november 30-i ratifikációját,

- c. az Európa Tanács Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének 2003. december 4-i ratifikációját, valamint
- d. a gyermek nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, Hágai Egyezmény 2005. április 6-i ratifikációját.

C. Aggudalomra okot adó fő kérdések és kapcsolódó javaslatok

1. Az Egyezmény végrehajtásának általános intézkedései

(Az Egyezmény 4., 42. cikkei és a 44. cikk (6) bekezdése)

A Bizottság korábbi javaslatai

5. A Bizottság elégedettséggel állapította meg, hogy az első időszakos jelentés (CRC/C/70/Add.34) értékelése kapcsán felmerült különböző kifogásaival és javaslataival (CRC/C/15/Add.87, 1998 június) törvényhozási, adminisztratív és egyéb intézkedések révén foglalkoztak. Mindazonáltal sajnálatát fejezi ki, hogy egyes aggodalmait és javaslatait nem vették kellőképpen figyelembe, különösen azokat nem, amelyek egy nemzeti akcióterv, illetve összehangolt szakpolitikák kialakítására, az adatokra bontott statisztikák és a költségvetési juttatások, továbbá a szakemberképzés szükségességére, illetve az etnikai kisebbségekhez tartozók, különösen a roma gyerekeket érő diszkriminációra, egészségügyi kérdésekre, szexuális kizsákmányolásra, valamint emberkereskedelemre vonatkoztak.
6. **A Bizottság sürgeti a részes államot, hogy tegye meg az összes szükséges intézkedést az első időszakos jelentés záró megjegyzéseiben foglalt, és a jelen dokumentumban megismételt, eddig végre nem hajtott javaslatok, továbbá a második időszakos jelentés jelen záró megjegyzéseiben foglalt észrevételek végrehajtására.**

Törvényalkotás és végrehajtás

7. A Bizottság tudomásul veszi a részes állam nyilatkozatát arra vonatkozólag, hogy valamennyi jogszabály összhangban van az Egyezménnyel, továbbá, hogy jogvita esetén a magyar bíróságok alkalmazzák az Egyezmény rendelkezéseit. A Bizottság mindazonáltal aggodalmát fejezi ki, hogy a Gyermek védelméről szóló 1997. évi törvény révén megvalósuló decentralizáció nélkül a kötelezettségeket a megyékre és a helyi hatóságokra, hogy biztosítsák számukra a hatékony gyermekvédelem és gyermekjóléti szolgáltatások megteremtésének szükséges eszközeit.
8. **A Bizottság javasolja, hogy a részes állam vizsgálja felül a megyékre és a helyi hatóságokra rótt kötelezettségeket, és támogassa őket elegendő humán és anyagi erőforrással, így lehetővé téve a hatékony gyermekvédelmi rendszer, valamint a megfelelő gyermekjóléti szolgáltatások kialakítását.**

Koordináció és nemzeti cselekvési terv

9. A Bizottság elismeri, hogy léteznek különböző cselekvési tervek meghatározott területeken, de ismételten kifejezi aggodalmát egy, a gyermekekre vonatkozó átfogó nemzeti cselekvési terv, valamint az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatos összehangolt politika hiánya miatt, különösen helyi szinten.

10. A Bizottság javasolja a részes államnak, hogy figyelembe véve a Bizottságnak az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatos általános intézkedésekre vonatkozó általános megjegyzéseit:

- a. Dolgozzon ki gyermekekre vonatkozó nemzeti cselekvési tervet az Egyezmény elveinek és rendelkezéseinek végrehajtására, megfelelő költségvetéssel, határidőkkel, ellenőrző rendszerrel, és hajtsa végre azt. A Cselekvési terv készítésénél vegye figyelembe, többek között a Közgyűlés rendkívüli ülészakán, 2002 májusában elfogadott „Egy gyermekek számára megfelelő világ” című dokumentum akciótervét.
- b. hozza meg a szükséges intézkedéseket a (megyei, városi és önkormányzati szintű) gyámügyi irodák, gyermekjogi képviselők, szakértői bizottságok tevékenységének hatékony koordinálására.

Független ellenőrzés

11. A Bizottság értékeli az állampolgári jogok, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosainak munkáját, mindazonáltal aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy elégtelen forrásokat biztosítottak ezen intézményeknek független ellenőrző tevékenységük hatékony ellátásához.

12. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam

- a. további emberi és anyagi források biztosításával erősítse meg az országgyűlési biztosok ellenőrző szerepét a gyermekjogok végrehajtása tekintetében, különösen megyei és helyi szinten, valamint vegye figyelembe a Bizottság 2. sz. Általános Észrevételeit a nemzeti emberi jogi szervezetekről.
- b. vegye figyelembe az országgyűlési biztosok gyermek ügyekkel kapcsolatos ajánlásait és hozzon megfelelő intézkedéseket.
- c. fordítson figyelmet a gyermekek számára hozzáférhető panasz- és ellenőrző mechanizmusok kialakítására.

A gyermekek rendelkezésére álló források

13. A Bizottság sajnálja, hogy csak korlátozott információ állt rendelkezésére az Egyezmény végrehajtására szánt költségvetési forrásokról, különös tekintettel az egészségügyi, oktatási, gyermekvédelmi és szociális szolgáltatásokat. Miközben tudomásul veszi, hogy a központi költségvetés normatív alapon biztosít anyagi forrásokat a különböző ellátásokra helyi szinten, aggasztja, hogy a szegény önkormányzatok számára nehézséget okoz a szükséges további források előteremtése.

14. A Bizottság javasolja a részes államnak, hogy biztosítson elegendő költségvetési forrást, felhívja továbbá, hogy következő jelentésében nyújtson részletes tájékoztatást az Egyezmény végrehajtására elkülönített költségvetési forrásokról, különösen a gyermekek gazdasági, szociális és kulturális jogai tekintetében, főként az olyan családban élő gyermekekre vonatkozóan, akik szűkös anyagi lehetőségek között élnek, „... a rendelkezésükre álló erőforrások határai között, és szükség esetén a nemzetközi együttműködés keretében.”. Ezen túlmenően a Bizottság javasolja, hogy a részes állam gondoskodjon arról, hogy minden

önkormányzatnak elégséges forrás álljon rendelkezésre kötelezettségeinek hatékony teljesítéséhez, hogy csökkenjen a falvak és a városok közötti különbség a gyermekjogok érvényesülése tekintetében.

Adatgyűjtés

15. A Bizottság szerint fontos, hogy megfelelő statisztikai adatok álljanak rendelkezésre, mert így lehet felismerni a közvetlen és a közvetett diszkriminációt és küzdeni ellene, csakúgy mint célzott programokat végrehajtani és ellenőrizni ezek eredményét. E tekintetben aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az adatvédelmi törvény megakadályozza az elkülönített adatok gyűjtését, különösen a gyermekek legkiszolgáltatottabb csoportjaira, így pl. a kisebbséghez tartozókra, különösen a romákra, a fogyatékkal élőkre, a menedékjogot kérőkre és a joggal összeütközésbe került gyermekekre nézve.
16. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam alaposan vizsgálja felül a hatályban lévő törvényeket és rendeleteket, amelyek megakadályozzák az adatok részletes lebontásban való gyűjtését, tekintettel a Faji Megkülönböztetés Elleni Európai Bizottság véleményére, amelynek értelmében az etnikai származás szerint lebontott adatok gyűjtése és publikálása megvalósítható az emberi jogok teljes tiszteletben tartásával, feltéve, hogy a gyűjtés és a közzététel bizonyos követelményeknek megfelel. Továbbá javasolja a Bizottság, hogy a részes állam átfogó és jól összehangolt rendszer kialakításával jelentősen javítson az Egyezmény végrehajtására vonatkozó adatok gyűjtésén az elért eredmények felmérése, a szükséges cselekvési terv kidolgozása és végrehajtása érdekében.

Oktatás/az Egyezmény terjesztése

17. A Bizottság nyugtázza, hogy az Egyezményt lefordították a kisebbségi nyelvekre, azonban továbbra is aggodalmát fejezi ki az Egyezmény terjesztésének, valamint a gyermekekkel és a gyermekekért dogozó szakemberek Egyezménnyel kapcsolatos képzésének hiánya miatt.
18. A Bizottság ösztönzi a részes államot, hogy támogassa a továbbiakban is az Egyezmény megismertetését, különösen a legkiszolgáltatottabb csoportokkal, így a migránsokkal és az etnikai vagy nyelvi kisebbségekkel. A Bizottság arra is ösztönzi a részes államot, hogy a folyamatos és szisztematikus képzés lehetőségének megteremtésével, javítson a gyermekkel vagy a gyermekekért tevékenykedő szakmai csoportok (így a bírák, az ügyvédek, a bűnüldöző szervek, a köztisztviselők, a helyi önkormányzati tisztviselők, a tanárok, a szociális munkások és az egészségügyi dolgozók) képzésén. A részes állam biztosítsa, hogy maguk a gyermekek és szüleik is megismerhessék az Egyezmény elveit az oktatási rendszeren keresztül.

2. Általános alapelvek

(az Egyezmény 2., 3., 6. és 12. cikke)

A diszkrimináció tilalma

19. A 2003-ban elfogadott az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény életbe lépése és számos, a hátrányos megkülönböztetés felszámolására

elfogadott intézkedések és programok ellenére a Bizottság aggódik, mivel tovább élnek a megkülönböztető és idegenellenes attitűdök, különösen a roma lakossággal szemben. Elsősorban a roma gyermekeket sújtja etnikai hovatartozásuk miatt a megbélyegzés, a kirekesztés és a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek pl. a lakhatás, a munkanélküliség, az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás, az örökbefogadás és az oktatás terén.

20. A Bizottság nyomatékmal javasolja a részes államnak, hogy

- a. kezdeményezzen kampányokat, amelyekkel változtat a roma társadalom tagjait széles körben érintő diszkrimináción, amelynek következményeként a roma társadalom tagjait kizárják olyan szolgáltatásokból, amelyeknek minden állampolgár számára - etnikai vagy más hovatartozásra tekintet nélkül - hozzáférhetőeknek kellene lenniük;
 - b. folytassák a megkezdett együttműködést a roma közösségekkel, amely keretében a gyermekek fejlődésének és oktatásának fontosságára hívják fel a szülők figyelmét;
 - c. erősítse és bővítse azokat a programokat, amelyek azon hátrányos helyzetű gyermekeket támogatják, akiknek koragyermekkori fejlődését akadályozták rossz szociális és gazdasági körülményeik;
 - d. módszeresen szüntessen meg minden olyan intézményi keretet, amelyek diszkriminatív alapon elkülönítik a gyerekeket;
 - e. sürgősen hagyjon fel azzal a gyakorlattal, hogy bizonyos gyermekek „magántanulóvá” nyilvánításával megszünteti az állami felelősségvállalást.
21. A Bizottság kéri, hogy a Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény végrehajtásával kapcsolatos következő időszakos jelentés tartalmazzon tájékoztatást arra nézve, milyen intézkedéseket tett, illetve programokat fogadott el a részes állam a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és az ezekhez kapcsolódó intolerancia elleni 2001. évi konferencián elfogadott határozat és program végrehajtására, figyelembe véve az Egyezmény 29. (1) cikkére (az oktatás céljai) vonatkozó 1. számú általános megjegyzést is.

A gyermek mindenképp főlött álló érdeke

22. Míközben a Bizottság elismeri, hogy a gyermek mindenképp főlött álló érdekének alapelvét a jogszabályok következetesen megkövetelik, aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a gyakorlatban nem mindig veszik figyelembe, különösen a legvédtelenebb csoportokhoz tartozó gyermekek, pl. menekültek, a menedéket keresők, az etnikai kisebbségek, főlként a romák esetén.
23. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam erősítse meg a törekvéseit annak biztosítása érdekében, hogy a gyermek mindenképp főlött álló érdekének alapelvét megértsék, megfelelően beépítsék és alkalmazzák valamennyi jogszabályban, bírói és közigazgatási döntésben, valamint azokban a projekteknél, programokban és szolgáltatásokban, amelyek kihatnak a gyermekekre, beleértve a védelmet igénylő csoportokhoz tartozó gyermekeket.

A gyermek véleményének tiszteletben tartása

24. A Bizottság üdvözlöi a részes államnak a gyermek véleményének tiszteletben tartására tett erőfeszítéseit. Tudatában van annak, hogy a társadalom általánosságban kevés figyelmet fordít erre, és kifejezetten felhívja a figyelmet arra, hogy a gyermekelhelyezési eljárásokban, valamint a helyettesítő védelem iránti intézkedés esetén nem veszik kellőképpen figyelembe a gyermek véleményét.
25. **A Bizottság további intézkedések meghozatalát javasolja a gyermek véleményének tiszteletben tartásával kapcsolatos alapelv érvényesülésének biztosítására. Különösen hangsúlyt kell fektetni minden gyermek azon jogára, hogy az őt érintő valamennyi kérdésben szabadon kifejtse a véleményét. A gyermek véleményét tekintettel korára és érettségére kellőképpen figyelembe kell venni. Ennek az általános elvnek valamennyi jogszabályban, bírói és közigazgatási döntésben, gyermekekkel kapcsolatos politikákban és programokban kifejezésre kell jutnia. Az elvet alkalmazni kell a családban, az iskolában, a helyi közösségben és minden olyan intézményben, amely gyermekekkel foglalkozik.**

3. Polgári és politikai jogok

(az Egyezmény 7., 8., 13.-17. és 37(a) cikke)

A kínzás és más kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma

26. A Bizottságot aggasztják azok az információk, melyek szerint a gyermekek továbbra is ki vannak téve önkényes őrizetbe vételnek, valamint a rendőrségi brutalitásnak és bántalmazásnak.
27. **A Bizottság javasolja, hogy a részes állam minden - különösen a fiatalkorúak igazságszolgáltatása terén hivatalos személy által elkövetett - kínzásról és bántalmazásról szóló állítást átfogóan vizsgáljon ki, és biztosítsa az elkövetők gyors bíróság elé állítását. A Bizottság javasolja továbbá, hogy a részes állam biztosítson megfelelő jóvátételt, valamint rehabilitációs, és felépülést elősegítő programokat az ilyen erőszak áldozatainak.**

A megfelelő információkhoz való hozzájutás

28. A Bizottság aggodalmát fejezi ki a gyermekekhez,- különösen az interneten keresztül eljutó- erőszak, rasszizmus és pornográfia miatt.
29. **A Bizottság javasolja, hogy a részes állam hozzon szükséges intézkedéseket, hogy a gyermekeket hatékonyan meg tudja védeni a mobil technológián, videofilmeken, játékokon és egyéb technológiákon, így az interneten terjedő erőszaktól, rasszizmustól és pornográfiától.**

4. Családi környezet és helyettesítő védelem

(az Egyezmény 5., 18. cikk (1)-(2) bek., 9-11., 19-21., 25. cikk, 27. cikk (4) bek. és 39.cikke)

A szülőktől való elválasztás

30. A Bizottság aggodalmát fejezi ki a helyettesítő védelembe vett gyermekek magas aránya miatt. A gyerekek gyakran anyagi okok miatt, hosszú időre kerülnek helyettesítő gondoskodásba, sok köztük a nagyon fiatal és a fogyatékkal élő. A Bizottság sajnálattal állapítja meg, hogy az ilyen gyermekeknek körülbelül a fele nem nevelőszülőkhöz, hanem állami intézetekbe kerül. A Bizottságot különösen aggasztja a roma gyermekek arányának túlsúlya az intézményekben, valamint az, hogy nem tesznek elegendő erőfeszítést a gyermekeknek a családjukba történő mielőbbi visszahelyezésére.
31. A Bizottságot aggasztják azok a jelentések, melyek szerint a legtöbb intézmény különösen alacsony színvonalú, valamint az a tény, hogy nagy számban válnak hajléktalanná a korábban állami gondoskodásban élő gyermekek.
32. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam támogassa megfelelően a családokat annak érdekében, hogy megelőzze szétválásukat. A helyettesítő védelem keretében részesítsék előnyben a családban történő elhelyezésen alapuló nevelőszülői gondoskodást. A Bizottság javasolja továbbá, hogy az intézeti elhelyezést a helyettesítő védelem végső formájának tekintsék, figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekét. E tekintetben a részes államnak a lehető legnagyobb támogatást kell biztosítania a gyermekjogi képviselőknek, valamint a gyermekvédelmi szakembereknek annak érdekében, hogy megelőzzék az intézményekben való elhelyezést, illetve csökkentsék az ilyen esetek számát. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam biztosítson megfelelő anyagi forrásokat a gondozó intézményeknek és a nevelő szülői rendszernek. Biztosítsa továbbá ezek működését és felügyeletét, valamint a gyermekek elhelyezésének időszakos felülvizsgálatát összhangban az Egyezmény 25. cikkével.
33. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam további megelőző intézkedéseket fogantasson a szegénység okainak kezelésére, valamint annak megelőzésére, hogy a szegény társadalmi és gazdasági körülmények vezessenek a szülők és gyermekeik szétválásához. Az intézményi elhelyezés időszakában alatt biztosítani kell annak a lehetőségét, hogy a gyerekek fenntarthatassák a kapcsolatot a családjukkal, a családdegyesítés későbbi megvalósulására tekintettel. Emelni kell az intézmények színvonalát, a dolgozóknak kiegészítő képzést, a gyermekeknek pszicho-szociális támogatást kell biztosítani, és a képzésnek arra kell irányulnia, hogy felkészítse a gyermekeket az önálló felnőtt életre.

Örökbefogadás

34. A Bizottság üdvözli a Hágai Egyezmény ratifikálását, valamint a központi szabályozó hatóság kijelölését. Ugyanakkor aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a szülést követően csak rövid idő áll az anya rendelkezésére az örökbefogadáshoz való hozzájárulásának

visszavonására. A Bizottság aggódik azért is, hogy túl sok roma gyermeket tartanak az intézetekben, miközben egy részük élvezhetné az örökbefogadás előnyeit.

35. A Bizottság javasolja, hogy a központi szabályozó hatóságnak biztosítsanak megfelelő anyagi és humán erőforrásokat, hogy teljesíthesse feladatait. Különleges figyelmet kell fordítani a gyermekek azon jogára, hogy megismerhessék származásukat. A Bizottság sürgeti a részes államot, hogy vegye számba azokat a gyermekeket, akik örökbe adhatók, és kezdje meg az örökbeadási eljárást az Egyezmény 20. cikkével összhangban, figyelembe véve ezen gyerekek kulturális hátterét.

Erőszak, bántalmazás, elhanyagolás, rossz bánásmód

36. A Bizottság aggodalmát fejezi ki azon gyermekek száma miatt, akik családon belüli, illetve szexuális erőszak áldozatai, valamint amiatt, hogy hiányoznak a megelőzést és a visszailleszkedést szolgáló eszközök.
37. Az Egyezmény 19. cikkére figyelemmel, a Bizottság javasolja, hogy a részes állam:
- folytassa a gyermekek elleni erőszak és a szexuális kizsákmányolás beható tanulmányozását, annak érdekében, hogy felmérje az erőszak gyakoriságát, okait, kiterjedését és természetét;
 - a gyermekek elleni abúzus megelőzése és leküzdése érdekében erősítse a figyelem felhívó és tájékoztató kampányokat, mindezt a gyermekek bevonásával;
 - ahol szükséges, vizsgálja felül a vonatkozó jogszabályokat a gyermekek védelmének erősítése érdekében;
 - javítsa a gyermekbántalmazási esetek bejelentési arányait, többek között a gyermekekkel vagy gyermekekért dolgozó szakemberek jelentéstételi kötelezettségének a gyakorlatban való alkalmazásával és a gyermekek számára alkalmas jelentéstételi lehetőségek kialakításával;
 - biztosítsa a szükséges szolgáltatásokat a gyermek-áldozatok teljes fizikai és lelki felépüléséhez, és társadalmi reintegrációjához;
 - dolgozzon ki rendszert a helyi hatóságokra rótt kötelezettségek ellenőrzésére;
 - fordítson különös figyelmet a sürgősségi szolgáltatások, így 24 órás díjmentes segélyvonalak és gyerekek és gyermekes anyák részére fenntartott menedékek létrehozására.
38. A Főtitkár gyermekeket érintő erőszak kérdéseivel foglalkozó tanulmányával és az ehhez kapcsolódó kérdőívvel összefüggésben, a Bizottság elismeréssel fogadta a részes állam írásbeli válaszait és részvételét az Európai és Közép-Ázsiai Regionális Konzultáción 2005. július 5-7. között Szlovéniában. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam hasznosítsa ennek a regionális konzultációnak az eredményeit, és a civil társadalommal együttműködve tegyen intézkedéseket annak érdekében, hogy minden gyermeket meg tudjon védeni a fizikai és lelki erőszak valamennyi formájától, valamint azért, hogy határozott és - ahol szükséges - időben elhatárolt intézkedéseket tegyen az ilyen jellegű erőszak és abúzus megelőzésére és megválaszolására.

5. Egészség és jólét

(az Egyezmény 6. cikk, 18. cikk (3) bek., 23., 24., 26. cikkek, 27. cikk(1)-(3) bek.)

Fogyatékosággal élő gyermekek

39. A Bizottság aggodalmát fejezte ki a fogyatékosággal élő gyermekekre vonatkozó inklúziós politika, társadalmi integrációs mechanizmusok, valamint megfelelő támogatás hiánya miatt.
40. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam:
- biztosítsa a Fogyatékosággal élő emberek egyenlő esélyeiről az ENSZ Közgyűlésén 1993. december 23-án elfogadott szabályok alkalmazását;
 - tegyen erőfeszítéseket annak biztosítására, hogy a fogyatékosággal élő gyermekek a lehető legteljesebb mértékben gyakorolhassák oktatáshoz való jogukat és segítse elő az oktatási rendszerbe történő integrálásukat;
 - tegyen nagyobb erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a szükséges szakmai (vagyis fogyatékosokkal foglalkozó szakemberek) és pénzügyi források rendelkezésre álljanak, különösen helyi szinten, továbbá hogy támogassa és kiterjessze a közösségi alapú rehabilitációs programokat, beleértve a szülőket támogató programokat;
 - tegyen további erőfeszítéseket a fogyatékosággal élő gyermekek és a fogyatékosággal élő szülők gyermekeinek marginalizálódásának és kirekesztésének elkerülésére.

Egészség és egészségügyi szolgáltatások

41. A Bizottság aggodalmát fejezi ki azért, mert egyenlőtlen az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzájutás az országban. Különösen aggódik a vidéken élő gyermekek és a roma gyermekek korlátozott hozzáférési lehetősége miatt.
42. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam vizsgálja felül a vidéki egészségügyre szánt pénzügyi forrásokat. Továbbá javasolja a részes államnak: dolgozzon ki és alkalmazzon olyan stratégiát, mely biztosítja, hogy az orvosi ellátás mentes legyen hátrányos megkülönböztetéstől.

Serdülőkori egészség

43. A Bizottság aggodalmát fejezi ki azért, mert nem tájékoztatják a tinédzsereket a reprodukív egészséggel kapcsolatban, növekszik a fogamzásgátlók ára és ennek következtében magas a fiatalok terhességeinek száma. Aggódik a Bizottság a serdülők körében tapasztalható nagy arányú kábítószer függőség miatt is. A Bizottság aggodalmát fejezi ki amiatt is, hogy magas a gyermeköngyilkosságok aránya, és a megfelelő mentális egészségügyi szolgáltatások hiánya miatt is.

44. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam fordítson nagy figyelmet a serdülők egészségi állapotára. Vegye figyelembe a Bizottság 4. számú Általános Kommentárját a serdülőkori egészséggel és fejlődéssel kapcsolatban (2003). Tegyen fokozott erőfeszítéseket a serdülőkori egészségi állapot javítására, ide értve a szexuális és reprodukív egészséggel kapcsolatos egészségügyi oktatást az iskolában, valamint olyan iskolai egészségügyi ellátás bevezetésére, amely érzékeny az ifjúság problémáira és biztosítja a bizalmas tanácsadást és gondoskodást. A Bizottság ugyancsak javasolja, hogy a részes állam tegye meg az összes szükséges intézkedést az öngyilkosság problémájának kezelésére, valamint megfelelő mentálhigiénés szolgáltatások létrehozására gyermekek számára.

Életszínvonal

45. A Bizottság nyugtázta a családtámogatási rendszer reformját, beleértve a gyermekellátások kézzelfogható növekedését. A Bizottság továbbra is aggodalmát fejezi ki a szegénységben élő családok magas száma, valamint az egyszülős, három vagy több gyermeket nevelő, valamint a súlyosan fogyatékos gyermeket nevelő családok aránya miatt. Különösen aggódik a Bizottság a roma lakosságnak a szegények közötti túlsúlya miatt, valamint azon nehézségek miatt, amelyekkel ezen lakosságnak kell szembenéznie annak érdekében, hogy kikerüljön a nélkülözésből, a széles körben elterjedt diszkrimináció miatti munkanélküliség, szegregált települések és oktatási hiányosságok miatt.
46. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam
- a. széleskörűen vizsgálja meg az új családtámogatási rendszer hatásait annak érdekében, hogy minden gyermek élvezhesse a megfelelő életszínvonalhoz való jogát;
 - b. amennyiben szükséges, fokozza erőfeszítéseit a hátrányos helyzetű gyermekek, különösen az egyszülős, három- vagy több gyermekes, vagy súlyosan fogyatékos gyermeket nevelő családban élő gyermekek életszínvonalának emelésére; és
 - c. biztosítson anyagi segítséget és támogasson kapacitást növelő programokat annak érdekében, hogy a gyermekeket megvédje a rossz életkörülmények által okozott hátrányos hatásoktól.
47. A Bizottság javasolja továbbá, hogy a részes állam párbeszéd formájában vonja be a civil szervezeteket, különösen, azokat, amelyek a családokkal és a gyermekekkel foglalkoznak, és az egész civil társadalmat a szociálpolitika kialakításába, a kirekesztés okainak jobb megértése, valamint olyan új ötletek ösztönzése érdekében, amelyek a gyermekek érintett csoportjainak életszínvonalát javítanák.

6. Oktatás, kikapcsolódás és kulturális tevékenység (az Egyezmény 28., 29. és 31. cikke)

Oktatás

48. A Bizottság meglelégedéssel nyugtázta, hogy az oktatás 18 éves korig kötelező és ingyenes, valamint, hogy a gyermekek túlnyomó többsége él az alapfokú és a másodfokú oktatás lehetőségével. A Bizottság sajnálattal jegyzi meg, hogy nem ellenőrzik megfelelően a hiányzásokat, valamint, hogy sok roma gyermek még érettségi előtt abbahagyja a tanulást, bár a kormány programokat és ösztöndíjakat hozott létre a roma gyermekek tanulási teljesítményének javítására.
49. A Bizottság miközben elismeri, hogy vannak törekvések a szegregált oktatás csökkentésére, aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy sok roma gyermeket önkényesen helyeznek speciális intézményekbe, illetve osztályokba. A Bizottság aggódik továbbá amiatt, hogy területi egyenlőtlenségeket mutat az iskolák színvonala, valamint amiatt, hogy információi szerint korlátozott az iskola-előkészítőhöz való hozzáférés azokban a régiókban, ahol magas a szegénység vagy a roma lakosság túlsúlyban van.
50. **A Bizottság javasolja a részes államnak, hogy tegyen intézkedéseket az Egyezmény 28. és 29. cikkei teljes körű alkalmazásának biztosítása érdekében. Az oktatásra vonatkozó jogszabályok és az oktatáspolitikai kidolgozásakor vegye figyelembe a Bizottság 1. számú Általános Kommentárját (2001). Különleges figyelmet kell fordítani a roma gyermekeket hátrányos helyzetbe hozó iskolai szegregáció megszüntetésére.**
51. **A Bizottság javasolja továbbá, hogy kellőképpen vegyék figyelembe az állampolgári jogok, illetve a nemzeti és etnikai jogok országgyűlési biztosának a szegregált oktatással kapcsolatos javaslatát.**
52. A Bizottság sajnálatosnak tartja, hogy az iskolai alaptantervben nem szerepel minden iskola számára kötelező elemként az emberi jogok oktatása.
53. **A Bizottság javasolja, hogy a tananyagba kötelező elemként kerüljön be az emberi jogok oktatása, mivel annak központi szerepe lehet a diszkriminatív magatartások megváltoztatásában.**
54. A Bizottság aggodalmát fejezi ki, hogy annak ellenére, hogy a magyar oktatási törvény tiltja, testi fenytés még mindig előfordul az iskolákban.
55. **A Bizottság javasolja, hogy a részes állam tegyen intézkedéseket – és ha szükséges, fogadjon el szankciókat be nem tartásuk esetére –, hogy felhívja az oktatási rendszer szakembereinek, különösen a tanároknak a figyelmét azon kötelezettségükre, hogy tartózkodjanak a testi fenytések alkalmazásától. Emellett a Bizottság javasolja olyan kampányok szervezését, amelyekkel a gyermekeket jogaikról tájékoztatják.**

7. Különleges védőintézkedések

(az Egyezmény 22., 38., 39., 40. cikk, 37. cikk (b)-(d) pontok, és 32-36. cikkei)

Menekült és menedékes gyermekek

56. A Bizottság elismerőleg nyilatkozik arról, hogy a részes állam javított a menekült és menedékes gyermekek helyzetén azzal, hogy biztosítja az oktatáshoz való jogukat, pszichológust von be a menekült státusz megállapításához, különleges lakólétesítmények létrehozásával a szüleiktől elszakított gyermekek számára. Ugyanakkor a Bizottság továbbra is aggodalmát fejezi ki a menekültek családegyesítését hátráltató akadályok miatt.
57. **A Bizottság javasolja, hogy a részes állam javítsa a családegyesítés lehetőségeit, anélkül, hogy pénzügyi feltételek állítana. A Bizottság javasolja továbbá, hogy a részes állam a kíséret nélküli és a szüleiktől elszakított gyermekekre vonatkozó jogszabályok és intézkedések meghozatalakor vegye figyelembe a 6. számú Általános Kommentárt (2005).**

Szexuális kizsákmányolás és emberkereskedelem

58. A Bizottság üdvözlö, hogy a magyar Büntető Törvénykönyv átvette az emberkereskedelemnek az ENSZ Nemzetközi Szervezett Bűnözés Elleni Egyezményét kiegészítő, az Emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelmének megelőzésére, elnyomására és büntetésére vonatkozó jegyzőkönyvében meghatározott fogalmát. Ugyanakkor sajnálattal veszi tudomásul, hogy a jegyzőkönyv ratifikációja 2000.december 14-i aláírása óta függőben van.
59. **A Bizottság javasolja a részes államnak, hogy amilyen gyorsan csak lehetséges, ratifikálja az Emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelmének megelőzésére, elnyomására és büntetésére vonatkozó jegyzőkönyvet. Az Egyezmény 34. cikke és más ide vonatkozó cikke alapján a Bizottság javasolja továbbá, hogy a részes állam fokozza erőfeszítéseit a gyermekek szexuális és más célú kizsákmányolására irányuló kereskedelem leleplezésére, megelőzésére és leküzdésére többek között a következő módokon:**
- a. a probléma természetének és kiterjedésének megállapítására irányuló kutatásokkal;
 - b. az érintett szakemberek, többek között a rendőrök, a bírósági alkalmazottak és a szociális munkások képzésével;
 - c. az érintett gyermekek részére megfelelő támogató és visszailleszkedést célzó programok biztosításával, összhangban a gyermekek kereskedelmi célú kizsákmányolással foglalkozó 1996. és 2001. évi világkongresszusok dokumentumaival.

Fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás

60. A Bizottság aggodalmát fejezi ki a fiatalkorúak önkényes fogvatartásáról és a rendőrök és büntetésvégrahajtásban dolgozók által elkövetett bántalmazásokról szóló jelentések miatt. Ugyancsak aggasztják a Bizottságot a felnőtt fogvatartottak által elkövetett bántalmazásokról szóló jelentések, melyek a közös fogva tartásra vezethetők vissza. Aggódik a Bizottság továbbá a kirendelt ügyvédek alacsony száma miatt. Súlyos aggodalomra ad okot, hogy a romák felülreprezentáltak a fiatalkorú bűnelkövetők között.
61. **A Bizottság javasolja, hogy a részes állam teljes mértékben hozza összhangba a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerét az Egyezményvel, különösen annak 37., 39. és 40. cikkével, valamint az ENSZ más, a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatással kapcsolatban elfogadott szabályaival, ideértve a fiatalkorúak vonatkozásában érvényesülő igazságszolgáltatásról szóló ENSZ minimális—standard szabályokat (Pekingi Szabályok), a fiatalkorúak bűnelkövetésének megelőzésére vonatkozó ENSZ Irányelvek (Rijadi Irányelvek), valamint a Bizottság ajánlásait, melyeket a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatásról szóló általános vitájában fogadott el (CRC/C/46, 203-238 szakasz) E tekintetben a Bizottság különösen a következőket javasolja a részes államnak:**
- a. tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a 18 év alattiakat csak rendkívüli esetben fosszák meg szabadságuktól, továbbá azért, hogy fogva tartás esetén a felnőttektől elkülönítetten helyezték el őket és megvédjék őket a bántalmazás bármely formájától;
 - b. foganatosítson alternatív eszközöket, például próbaidőt, közérdekű munkát, felfüggesztett büntetést a szabadságvesztés helyett;
 - c. biztosítsa, hogy a joggal összeütközésbe került 18 éven aluli személyek hozzáférhessenek jogi segítséghez, valamint független és hatékony panasztételi mechanizmusokhoz ;
 - d. biztosítsa, hogy szigorúan érvényesítsék a diszkrimináció tilalmának elvét, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportok, pl. a romák tekintetében.
 - e. folytassa erőfeszítéseit az igazságszolgáltatásban dolgozók, különösen a hátrányos helyzetű csoportokkal rendszeresen kapcsolatban állók emberi jogi, valamint a rasszizmus és diszkrimináció problémáira vonatkozó képzésére.

A kisebbségi csoportokhoz tartozó gyermekek

62. A Bizottság aggodalmát fejezi ki azon problémák miatt, amelyekkel a roma gyermekek továbbra is szembesülnek, és amelyek súlyosan befolyásolják jogaik teljes gyakorlását. Különösen aggódik a Bizottság, mert nagy arányban maradnak ki az iskolából és ez hátrányosan befolyásolja nevelésüket és későbbi foglalkoztatási lehetőségeiket.
63. **A Bizottság javasolja a részes államnak, hogy hozzon további intézkedéseket ezen gyermekek társadalmi integrációja érdekében, valamint a roma gyermekek megőrzése és kirekesztése ellen. További intézkedésre van szükség annak érdekében is, hogy a roma gyerekek teljességében élvezhessék az Egyezményben foglalt jogokat, különösen az oktatáshoz és a megfelelő életszínvonalhoz való jogot.**

8. A Gyermek Jogainak Egyezményéhez kapcsolódó fakultatív jegyzőkönyvek

64. A Bizottság megállapítja, hogy a részes állam aláírta, de nem ratifikálta az Egyezményhez kapcsolódó fakultatív jegyzőkönyveket: a Gyermekkereskedelemtől, a gyermek prostitúcióról, és a gyermek pornográfiáról szóló Jegyzőkönyvet, valamint a gyermekek fegyveres konfliktusban való részvételéről szóló Jegyzőkönyvet.
65. **A Bizottság javasolja, hogy a részes állam sürgősen ratifikálja az Egyezményhez kapcsolódó fakultatív jegyzőkönyveket: a Gyermekkereskedelemtől, a gyermek prostitúcióról, és a gyermek pornográfiáról szóló Jegyzőkönyvet, valamint a gyermekek fegyveres konfliktusban való részvételéről szóló Jegyzőkönyvet.**

9. További intézkedések és tájékoztatás

További intézkedések

66. **A Bizottság javasolja, hogy a részes állam tegyen meg mindent e javaslatok teljes körű végrehajtása érdekében, így egyebek között az ajánlásokat küldje meg tájékoztatásra és intézkedésre az érintett minisztériumoknak, a parlamentnek és a megyei szervezeteknek.**

Tájékoztatás

67. **A Bizottság továbbá javasolja, hogy széles körben tegyék elérhetővé a civil szervezetek, ifjúsági csoportok és maguk a gyermekek számára a részes állam második időszakos jelentését, írásbeli válaszait, valamint az ezekkel kapcsolatban elfogadott Bizottsági javaslatokat (záró észrevételek) az interneten (de ne csak ott) annak érdekében, hogy felhívják a figyelmet és diskurzust váltsanak ki az Egyezménnyel, alkalmazásával és ellenőrzésével kapcsolatban.**

10. A következő jelentés

68. A Bizottság hangsúlyozza az Egyezmény 44. cikkének rendelkezéseivel teljesen összhangban álló jelentési gyakorlat fontosságát. Az állam gyermekekkel szembeni felelősségének lényeges alkotóeleme, hogy a Gyermek Jogainak Bizottsága rendszeresen megvizsgálhassa az Egyezmény végrehajtására tett intézkedéseket. E tekintetben fontos, hogy a részes államok rendszeresen és időben nyújtsák be jelentéseiket. A Bizottság értékeli a részes állam eddigi gyakorlatát. A Bizottság felhívja a részes államot, hogy 120 oldalt meg nem haladó (ld. CRC/C/118) 3-4. összevont időszakai jelentését 2012. május 5-ig terjessze be.